

VIJEĆE EUROPE

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET NOVKOVIĆ PROTIV HRVATSKE

(Zahtjev br. 43437/02)

PRESUDA

STRASBOURG

5. travnja 2007.

*Ova će presuda postati konačnom pod okolnostima utvrđenim u članku 44.
§ 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.*

U predmetu Novković protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

- g. C.L. ROZAKIS, *predsjednik*,
- g. L. LOUCAIDES,
- gđa N. VAJIĆ,
- g. K. HAJIYEV,
- g. D. SPIELMANN,
- g. S.E. JEBENS,
- g. G. MALINVERNI, *suci*,
- i g. S. NIELSEN, *tajnik Odjela*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 15. ožujka 2007., donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovom predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 43437/02) protiv Republike Hrvatske kojeg je dvoje hrvatskih državljana g. Milan Novković i gđa Ivanka Novković ("podnositelji zahtjeva") podnijelo Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Konvencija") dana 25. listopada 2002. godine.
2. Podnositelje zahtjeva je zastupao g. M. Mihočević, odvjetnik iz Zagreba. Hrvatsku su Vladu ("Vlada") zastupale njene zastupnice, prvo gđa L. Lukina-Karajković, a potom gđa Š. Stažnik.
3. Dana 29. siječnja 2004. godine Sud je odlučio Vladu obavijestiti o zahtjevu. Primjenjujući članak 29. stavak 3. Konvencije odlučio je istovremeno ispitati osnovanost i dopuštenost zahtjeva.

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI PREDMETA**

4. Podnositelji zahtjeva su rođeni 1952. odnosno 1951. godine i žive u Karlovcu.
5. U razdoblju između 11. rujna 1991. i 13. travnja 1992. godine restoran podnositelja zahtjeva četiri su puta digli u zrak nepoznati počinitelji.
6. Dana 11. travnja 1995. godine podnositelji zahtjeva su podnijeli građansku tužbu protiv države Općinskom sudu u Zagrebu, tražeći naknadu materijalne i nematerijalne štete. Pozvali su se na članak 180. Zakona o obveznim odnosima.
7. Dana 3. veljače 1996. godine stupilo je na snagu Zakon o izmjeni Zakona o obveznim odnosima (Zakon o izmjeni iz 1996.). Propisao je da se prekidaju svi postupci povodom tužbi za naknadu štete uzrokovane terorističkim aktima ili aktima nasilja, do donošenja novog zakona o tom pitanju.
8. Dana 25. lipnja 2001. godine Općinski je sud prekinuo postupak na temelju Izmjene iz 1996. godine.
9. Dana 31. srpnja 2003. stupio je na snagu Zakon o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija ("Zakon o odgovornosti iz 2003.").
10. Na temelju Zakona o odgovornosti iz 2003. Općinski je sud nastavio postupak 26. rujna 2003. godine.

11. U međuvremenu je 24. travnja 2002. godine prvi podnositelj zahtjeva podnio ustavnu tužbu na temelju članka 63. Ustavnog zakona prigovarajući duljini navedenoga postupka i nepostojanju pristupa sudu. Dana 26. listopada 2002. godine Ustavni sud Republike Hrvatske prihvatio je ustavnu tužbu prvog podnositelja zahtjeva. Pozivajući se na sudsku praksu Suda (*Kutić v. Croatia*, br. 48778/99, ECHR 2002-II), utvrdio je povrede ustavnih prava podnositelja zahtjeva na suđenje u razumnome roku i na pristup sudu. Dosudio im je svakome 4.400 hrvatskih kuna (HRK) kao naknadu, te naložio Općinskom sudu u Zagrebu da donese odluku u tom predmetu u najkraćem moguće roku, ali ne kasnije od godinu dana nakon objave ove odluke u Narodnim novinama. Odluka Ustavnoga suda objavljena je 18. studenog 2004. godine, a njen ispravak 6. siječnja 2005. godine.
12. Dana 31. svibnja 2004. godine Općinski sud u Zagrebu je utvrdio da više nije nadležan u odnosu na zahtjev podnositelja zahtjeva za naknadu materijalne štete i tako dio njihove tužbe proglasio nedopuštenim. Dana 2. studenog 2004. godine Županijski sud u Zagrebu prihvatio je žalbu podnositelja zahtjeva, ukinuo prvostupanjsku odluku i vratio predmet na ponovljeni postupak.
13. U ponovljenom je postupku Općinski sud u Zagrebu zakazao ročište za 2. prosinca 2004. godine. Budući da na to ročište nije nitko pristupio u ime tužitelja, sud je utvrdio da je nastupilo mirovanje postupak. Podnositelji zahtjeva su se žalili protiv te odluke Županijskom sudu u Zagrebu. Dana 11. listopada 2005. godine taj je sud odbio žalbu i potvrdio prvostupanjsku odluku.
14. Dana 7. ožujka 2005. godine podnositelji zahtjeva su zatražili nastavak postupka. Zahtjev im je prihvaćen te je održano ročište 19. siječnja 2006. godine. Sud je na ročištu pozvao podnositelje zahtjeva da specificiraju svoj zahtjev u roku od 90 dana. Podnositelji zahtjeva su to učinili 15. travnja 2006. godine.
15. Izgleda da je postupak još uvijek u tijeku pred Općinskim sudom.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

16. Mjerodavni dio Zakona o obveznim odnosima (*Narodne novine*, br. 53/1991, 73/1991, 3/1994, 7/1996 i 112/1999) predviđa kako slijedi:

Članak 180., stavak 1.

„(1) Za štetu nastalu smrću, tjelesnom povredom ili oštećenjem odnosno uništenjem imovine fizičke osobe uslijed akata nasilja ili terora te prilikom javnih demonstracija i manifestacija odgovara društveno-politička zajednica čiji su organi po važećim propisima bili dužni spriječiti takvu štetu.“

17. Mjerodavni dio Zakona o izmjeni Zakona o obveznim odnosima (*Narodne novine*, br. 7/1996 - „Izmjena iz 1996“), glasi kako slijedi:

Članak 1.

“U Zakonu o obveznim odnosima (“Narodne novine”, broj 53/91, 73/91 i 3/94) članak 180. briše se.”

Članak 2.

„Postupci za naknadu štete pokrenuti po odredbama članka 180. Zakona o obveznim odnosima, prekidaju se.“

Postupci iz stavka 1. ovoga članka nastaviti će se nakon što se donese poseban propis kojim će se urediti odgovornost za štetu nastalu uslijed terorističkih akata.“

18. Mjerodavni dio Zakona o parničnom postupku (*Narodne novine*, br. 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01) propisuje:

Članak 212.

„Postupak se prekida:

...

6) kad je to drugim zakonom određeno.”

19. Mjerodavni dio Zakona o obnovi (*Narodne novine*, br. 24/1996, 54/1996, 87/1996 i 57/200) propisuje, *inter alia*, da država, pod određenim uvjetima, daje vlasnicima imovine koja je bila uništena tijekom rata pomoć u obnovi (samo stanova i obiteljskih kuća). Zahtjev treba podnijeti nadležnom ministarstvu.
20. Zakon o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija (*Narodne novine*, br. 117/2003, “Zakon o odgovornosti iz 2003.“) propisuje, *inter alia*, da država treba naknaditi samo štetu koja je posljedica smrti, tjelesne povrede ili oštećenja zdravlja. Svu naknadu štete na imovini treba tražiti prema Zakonu o obnovi. Članak 10. propisuje da se nastavlja svi postupci prekinuti na temelju Izmjene iz 1996. godine.
21. Članak 29., stavak 1. Ustava Republike Hrvatske (*Narodne novine*, 41/2001 od 7. svibnja 2001.) glasi kako slijedi:

Članak 29. stavak 1

„Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela.“

21. Mjerodavni dio Ustavnoga zakona o Ustavnom sudu (*Narodne novine*, br. 49/02 od 3. svibnja 2002. - "Zakon o Ustavnom sudu iz 2002.") glasi kako slijedi:

Članak 63.

„(1) Ustavni sud će pokrenuti postupak po ustavnoj tužbi i prije no što je iscrpljen pravni put, u slučaju kad o pravima i obvezama stranke ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela nije u razumnom roku odlučio sud.....“

(2) U odluci kojom usvaja ustavnu tužbu.....iz stavka 1. ovoga članka, Ustavni sud će nadležnom sudu odrediti rok za donošenje akta kojim će taj sud meritorno odlučiti ...

(3) U odluci iz stavka 2. ovoga članka Ustavni sud će odrediti primjerenu naknadu koja pripada podnositelju zbog povrede njegova ustavnog prava ... Naknada se isplaćuje iz državnog proračuna u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva stranke za njezinu isplatu.“

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. KONVENCIJE

23. Podnositelji zahtjeva su prigovorili da je donošenja Izmjene iz 1996. godine u Saboru povrijedilo njihovo pravo na pristup sudu iz članka 6, stavka 1 Konvencije, koji glasi kako slijedi:

“Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi...svatko ima pravo...da sud...u razumnom roku ispita njegov slučaj.“

24. Vlada je osporila tu tvrdnju.

A. Dopuštenost

1. Tvrdnje stranaka

25. U odnosu na prvoga podnositelja zahtjeva, Vlada je tvrdila da je Ustavni sud prihvatio njegovu ustavnu tužbu, utvrdio povredu njegovoga ustavnoga prava na pristup sudu te mu dosudio naknadu. Dakle, povreda kojoj se prigovara ispravljena je pred domaćim vlastima te je podnositelji zahtjeva izgubio svoj položaj žrtve.
26. Glede druge podnositeljice zahtjeva Vlada je tvrdila da ona nije nikada podnijela ustavnu tužbu i da stoga nije iscrpila domaća pravna sredstva kako se to traži na temelju članka 35., stavka 1. Konvencije.
27. Podnositelji zahtjeva su odgovorili da ustavna tužba nije djelotvorno sredstvo za navodne povrede prava na pristup sudu. Osobito, Ustavni sud nije odgovorio na prigovor prvoga podnositelja zahtjeva u odnosu na pristup sudu, nego samo na njegov prigovor u odnosu na duljinu postupka. Štoviše, iznos naknade je bio nedostatan i znatno niži od iznosa koje u sličnim predmetima dosuđuje Sud (vidi predmet *Kutić v. Croatia*, no. 48778/99, § 39, ECHR 2002-II). Iz tih je razloga prvi podnositelj zahtjeva još uvijek „žrtva“ u smislu članka 34. Konvencije navodne povrede, a druga podnositeljica zahtjeva nije trebala podnijeti ustavnu tužbu kako bi iscrpila domaća pravna sredstva.

2. Ocjena Suda

28. Glede položaja prvog podnositelja zahtjeva, Sud podsjeća da je u predmetu *Tomašić* (vidi predmet *Tomašić v. Croatia*, no. 21753/02, §§ 26-36, 19 October 2006) utvrdio da je iznos naknade, koji je bio 15% od onoga što Sud općenito dosuđuje u sličnim hrvatskim predmetima, bio očigledno nerazuman. Budući da je prvi podnositelj zahtjeva u ovome predmetu primio isti iznos, Sud ne nalazi razloga odstupiti od svojega zaključka do kojega je došao u predmetu *Tomašić*, da u takvim okolnostima podnositelj zahtjeva još uvijek može tvrditi da je „žrtva“ povrede svojega prava na pristup sudu. Stoga prvi Vladin prigovor treba odbiti.
29. Glede navodnog propusta druge podnositeljice zahtjeva koja nije iscrpila domaća pravna sredstva, Sud podsjeća kako je u sličnim premetima presudio da ustavna tužba ne predstavlja pravno sredstvo koje treba iscrpiti u odnosu na zahtjeve u kojima se navode povrede prava na pristup sudu, podnesene prije 24. ožujka 2004. godine (vidi predmet *Pikić v. Croatia*, br. 16552/02, §§ 24-33, 18. siječanj 2005). Zahtjev u ovome predmetu je podnesen 25. listopada 2002. Stoga i drugi prigovor Vlade treba odbiti.
30. Sud nadalje ističe da ovaj prigovor nije očigledno neosnovan u smislu članka 35., stavka 3. Konvencije. Isto tako ističe da nije nedopušten ni po jednom drugom osnovu. Stoga treba utvrditi da je dopušten.

B. Osnovanost

31. Sud je često utvrđivao povrede prava podnositelja zahtjeva na pristup sudu na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije u predmetima u kojima su se postavljala pitanja slična pitanju iz ovoga predmeta (vidi, na primjer, naprijed citirani predmet *Kutić v. Croatia*, i predmet *Multiplex v. Croatia*, br. 58112/00, 10. srpanj 2003.).
32. Nakon što je ispitao sve podnesene mu materijale, Sud smatra da Vlada nije iznijela niti jednu činjenicu ili argument koji bi ga mogli navesti na donošenje drukčijeg zaključka u ovome predmetu.
Stoga je došlo do povrede članka 6. stavka 1.

II. NAVODNA POVREDA ČLANKA 13. KONVENCIJE

33. Podnositelji zahtjeva su prigovorili da je donošenje Izmjena iz 1996 godine od strane Sabora također povrijedilo njihovo pravo na djelotvorno pravno sredstvo zajamčeno člankom 13. Konvencije, koji glasi kako slijedi:

„Svatko čija su prava i slobode koje su priznate u ovoj Konvenciji povrijeđene ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom čak i u slučaju kad su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu.“

34. Vlada je osporila tu tvrdnju.
35. Sud primjećuje da je ovaj prigovor povezan s prigovorom koji je već ispitan u ovoj odluci i smatra da ga stoga treba isto tako proglasiti dopuštenim.
36. Uzimajući u obzir utvrđenje koji se odnosi na članak 6. stavak 1. (vidi stavak 32. ove presude), Sud smatra da nije potrebno ispitati je li u ovome predmetu došlo do povrede članka 13., budući da su njegovi zahtjevi manje strogi od zahtjeva članka 6. stavka 1. i njime su obuhvaćeni (vidi, na primjer, *Dražić v. Croatia*, br. 11044/03, § 43, 6. listopada 2005.).

II. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

37. Članak 41. Konvencije predviđa:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.“

A. Šteta

38. Podnositelji zahtjeva su zatražili 298.818,98 eura (EUR) na ime materijalne štete i 20.000 eura (EUR) na ime nematerijalne štete.
39. Vlada je smatrala da su iznosi koje podnositelji zahtjeva potražuju prekomjerni.
40. Sud ne opaža nikakvu uzročnu vezu između utvrđene povrede i navodne materijalne štete. Stoga odbija taj zahtjev.
41. U odnosu na potraživanu naknadu nematerijalne štete, Sud ponavlja da kada je podnositelj zahtjeva iskoristio dostupno domaće pravno sredstvo i time ishodio utvrđenje povrede te mu je dosuđena naknada, no ipak još uvijek može tvrditi da je „žrtva“, iznos dosuđen na temelju članka 41. može biti manji od iznosa koje Sud dosuđuje u sličnim predmetima. U takvom predmetu podnositelju zahtjeva treba biti dosuđena razlika između iznosa koji je dobio od Ustavnoga suda i iznosa koji ne bi bio

smatran očito nerazumnim u usporedbi s iznosima koje dosuđuje Sud (vidi, naprijed navedeni predmet *Tomašić v. Croatia*).

42. Sud podsjeća da je Ustavni sud svakome podnositelju zahtjeva dosudio oko 600 EUR. S obzirom na okolnosti ovoga predmeta, značajke ustavne tužbe kao i činjenice da je, bez obzira na domaće pravno sredstvo, Sud utvrdio povredu, Sud smatra, odlučujući na pravičnoj osnovi, da podnositeljima zahtjeva treba zajedno dosuditi 2.400 EUR na ime nematerijalne štete, uz sve poreze koji bi mogli biti zaračunati na taj iznos.

B. Troškovi i izdaci

43. Podnositelji zahtjeva također potražuju 86.367 hrvatskih kuna (HRK) na ime troškova i izdataka nastalih pred Sudom.
44. Vlada je osporila taj zahtjev.
45. Prema sudskoj praksi Suda, podnositelj zahtjeva ima pravo na naknadu svojih troškova i izdataka samo ukoliko je dokazao da su oni stvarno i nužno nastali i da su bili razumni s obzirom na količinu. U ovome predmetu, uzevši u obzir informacije koje posjeduje i naprijed navedene kriterije, Sud smatra razumnim podnositeljima zahtjeva zajedno dosuditi iznos od 1.500 EUR za postupak pred Sudom, uz sve poreze koji bi mogli biti zaračunati na taj iznos.

C. Zatezna kamata

46. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *proglašava* zahtjev dopuštenim;

2. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije;

3. *presuđuje* da nema potrebe ispitati prigovor na temelju članka 13. Konvencije;

4. *presuđuje*

(a) da tužena država podnositeljima zahtjeva treba zajedno, u roku od tri mjeseca od dana kad presuda postane konačnom u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije, isplatiti slijedeće iznose, koje treba pretvoriti u nacionalnu valutu tužene države prema tečaju važećem na dan namirenja:

(i) 2.400 EUR (dvije tisuće četiri stotine eura) na ime nematerijalne štete;

(ii) 1.500 EUR (tisuću pet stotina eura) na ime troškova i izdataka;

(iii) sve poreze koje bude trebalo zaračunati na gornje iznose;

(b) da se od proteka naprijed navedena tri mjeseca do namirenja na naprijed navedeni iznos plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećana za tri postotna boda;

5. *odbija* ostatak zahtjeva podnositelja zahtjeva za pravednu naknadu.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 5. travnja 2007. godine u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Søren NIELSEN

Tajnik

Christos ROZAKIS

Predsjednik